

КРАТКО ИЗЛОЖЕНИЕ

ЗАЩИТА И КОНТРОЛ НА ГЕОГРАФСКИТЕ УКАЗАНИЯ ЗА СЕЛСКОСТОПАНСКИ ПРОДУКТИ В ДЪРЖАВИТЕ — ЧЛЕНКИ НА ЕС

БЛАГОДАРНОСТИ

Изследването е осъществено в сътрудничество със служителите на Службата на Европейския съюз за интелектуална собственост (EUIPO), които взеха дейно участие в първата фаза по събиране на данни от националните органи на държавите — членки на ЕС, и поддържаха връзка с тях по време на изследването: Масимо Антонели [Massimo Antonelli] (командирован национален експерт в Европейската обсерватория за нарушенията на правата върху интелектуалната собственост, проектен ръководител), Юстина Антолак-Шиманска [Justyna Antolak-Szymanska], Нинослав Бабиц [Ninoslav Babić], Рафаела Баси [Raffaella Bassi], Хуан Баутиста Алпанес [Juan Bautista Alpañes], Стефан Белие [Stephane Beslier], Солвейга Биеза [Solveiga Bieza], Ирена Дочева [Irena Dotcheva], Франсиско Гарсия Валеро [Francisco Garcia Valero], Юстина Гбил [Justyna Gbyl], Сандра Ибанес [Sandra Ibañez], Елена Йонаску [Elena Ionascu], Холгер Кунц [Holger Kunz], Лина Лапинскайте [Lina Lapinskaite], Станислава Микулова [Stanislava Mikulova], Луис Мора Бахо [Luis Mora Bajo], Мира Райх [Mira Rajh], Инес Рибейро да Куня [Ines Ribeiro Da Cunha], Херит Схьоте [Gerrit Schutte], Алики Спандару [Alikí Spandagou], Кристина Тилингер [Krisztina Tilinger], Адриана Ван Роден [Adriana Van Rooden] и Мартин Вьойст [Martin Vuijst]. Специални благодарности за подкрепата и съветите, предоставяни през цялото изследване от експертите по интелектуална собственост от EUIPO и Обсерваторията: Оскар Мондехар [Óscar Mondejar], началник на правната служба в Отдел „Международно сътрудничество и правни въпроси“ (ICLAD) на EUIPO, Нейтан Вайсман [Nathan Wajzman], главен икономист в Обсерваторията, и Винсънт О’Райли [Vincent O’Reilly], ръководител на екипа по правни въпроси и международно сътрудничество в Обсерваторията.

Изготвянето на изследването беше възложено от Службата на Европейския съюз за интелектуална собственост на KPMG Advisory, Рим.

В изготвянето на изследването участваха Микеле Елио Де Тулио [Michele Elio De Tullio], Астрид Видерзих Авена [Astrid Wiedersich Avena] и Адриана Ди Сано [Arianna Di Sanno] (De Tullio & Partners). Полезно беше също съдействието на Бенедето Франческо Балаторе [Benedetto Francesco Ballatore], Винченцо Кароцино [Vincenzo Carrozzino], Бартоломео Филадельфия [Bartolomeo Filadelfia] и Доменико Вона [Domenico Vona] (Министерство на политиката в областта на земеделието, храните и горите на Италия); UNICRI; Яковина Бакулупулу [Iakovina Bakouloupoulou] (Министерство на развитието на селските райони и храните на Гърция); Давид Александър [David Alexandre] (старши сътрудник в Arendt & Medernach); Елени Кокини [Eleni Kokkini] (адвокат в Helen Papaconstantinou & Partners); Пауло Монтеверде [Paulo Monteverde] (съдружник в Baptista, Monteverde & Associados); Ана Соейро [Ana Soeiro] (изпълнителен директор в QUALIFICA/oriGIn Portugal); проф. д-р Алберто Рибейро де Алмейда [Alberto Ribeiro de Almeida] (преподавател в Университет Lusíada — Порто, ръководител на Правния отдел на IVDP); Елена Бертолото [Elena Bertolotto] (сътрудник в ALTIUS); Оливие Вринс [Olivier Vrins] (съдружник в ALTIUS); Роксана Сърги [Roxana Sârghi] (старши помощник-адвокат по марки в Petošević); Карел Шинделка [Karel Šindelka] (съдружник в Šindelka & Lachmannová); Питър Болгър [Peter Bolger] (съдружник, ръководител на отдел „Интелектуална собственост, технологии и защита на данните“ в LK Shields Solicitors); Ейдийн Бърк [Aideen Burke] (сътрудник и адвокат в LK Shields Solicitors); и Андреа Рингле [Andrea Ringle] (съдружник в Brl Boege Rohde Luebbehuesen).

Не на последно място авторите благодарят на служителите на Европейската комисия — Генерална дирекция „Земеделие и развитие на селските райони“, Отдел ВЗ — „Географски указания“, които подпомогнаха изследването и допринесоха за непрекъснатото наблюдение.

ОТКАЗ ОТ ОТГОВОРНОСТ

Докладът се основава на данни, предоставени от националните органи на държавите — членки на ЕС, компетентни в областта на политиките за качество на селскостопанските продукти и храните, както и на допълнителна информация от общодостъпни източници. Представената информация в никакъв случай не е предназначена да бъде одит на националните системи за контрол или оценка на ефективността на работата.

ЗАЩИТА И КОНТРОЛ НА ГЕОГРАФСКИТЕ УКАЗАНИЯ ЗА СЕЛСКОСТОПАНСКИ ПРОДУКТИ В ДЪРЖАВИТЕ — ЧЛЕНКИ НА ЕС

Декември 2017 г.

КРАТКО ИЗЛОЖЕНИЕ

Настоящият доклад е резултат от изследване на защитата и контрола на селскостопанските географски указания, за което Генерална дирекция „Земеделие и развитие на селските райони“ (DG AGRI) на Европейската комисия се е обърнала за съдействие към Европейската обсерватория за нарушенията на правата върху интелектуалната собственост към EUIPO. Главната цел на изследването е да се даде по-добра цялостна представа за системите за контрол и защита на географските указания (ГУ) в 28-те държави — членки на ЕС, чрез набелязване на всички компетентни органи и налични процедури, включително принудителните мерки срещу нарушенията.

Докладът предоставя общ преглед и описание на всяка национална система за контрол на храните и селскостопанските продукти, вината, спиртните напитки и ароматизираните винени напитки. Приложен е също указател с изчерпателен списък на всички национални компетентни органи и контролни органи със съответните данни за контакт и информация за ползвателите на ГУ, която би им била полезна в търсенето на по-добра защита срещу нарушения.

Изследването беше проведено въз основа на анализ на документи и обекти, извършен с цел събиране на съгласуван набор от информация. Проучвателната дейност започна с изготвянето и представянето пред 28-те държави — членки на ЕС, на обща „схема за събиране на данни“, чиято цел беше събирането на структурирана информация за функционирането на системите за контрол и защита на ГУ на територията на Европейския съюз.

Вследствие на тази мащабна проучвателна дейност всички представени данни бяха събрани, оценени и систематизирани в настоящия доклад. Следователно не само постигнатият цялостен обхват, но и структурата и подробността на представената информация зависят значително от степента, в която всяка от държавите членки е дала своя принос. По-конкретно, за това изследване е получена информация от 23 от 28-те държави членки. По тази причина останалите 5 държави членки не са включени в доклада.

Въпреки хармонизираната структура на докладване, основаваща се върху единна схема за проучване, приложена за всички държави членки, предоставената информация е разнородна по отношение на степента на подробност и обхват, а в някои случаи дори е несъразмерна по отношение на обхванатите различни области на интерес. Това показва високата хетерогенност на възприетите от държавите членки подходи към упражняването на контрол — макар и все пак под шапката на общата правна рамка на ЕС. Разбира се, различната стопанска стойност на ГУ, с които се обозначават селскостопанските и хранителните продукти в икономиките на отделните страни (от гледна точка както на вътрешното производство, така и на общото потребление на висококачествени продукти), също играе роля в това отношение. Ето няколко очевидни примера:

- процедурите на контрол невинаги са специално разработени за проверка на ГУ (по-често те не са обособени в рамките на общата национална система за контрол на безопасността на храните и фуражите) и невинаги им се отпускат необходимите ресурси;
- системата за правоприлагане в областта на ГУ в някои случаи включва само национални мерки за служебна защита;

- системите на административни санкции срещу неправомерните ползватели в различна степен разглеждат подробно видовете нарушения и предвижданите предпазни и компенсационни мерки;
- различните видове престъпления се класифицират като нарушения на правилата по отношение на обозначенията за произход на хранителните продукти само в някои случаи.

Въпреки че целта на изследването не е да се дава оценка на ефективността и ефикасността на различните действащи национални системи, съставената обща картина и разнородните подходи на различните страни позволяват някои общи заключения.

ДЕЛЕГИРАНЕ НА КОНТРОЛНИТЕ МЕХАНИЗМИ

Всички държави членки имат действаща система за гарантиране на официален контрол на ГУ.

Както е видно от събраната информация, официалният контрол преди пускането на пазара на продукти, обозначени с ГУ, в много случаи е делегиран на частни или публични контролни органи — възможност, регламентирана в законодателството на ЕС. По-конкретно, държавите членки, в които централните органи делегират контрола (или поне частично), са: Австрия, Белгия, България, Хърватия, Дания, Франция, Германия, Италия, Люксембург, Полша, Португалия, Румъния, Словакия, Словения, Испания и Обединеното кралство.

АКРЕДИТИРАНЕ НА КОНТРОЛНИТЕ ОРГАНИ

С малко изключения правилата за акредитиране на органите, на които се делегира контролът, както е установено на равнище ЕС, обикновено се спазват. В съответствие с правната уредба на ЕС националните органи по акредитация прилагат стандарта ISO/IEC 17065:2012 („Оценяване на съответствието. Изисквания към органите за сертификация на продукти, процеси и услуги“). Следва да се отбележи, че този стандарт заменя стандарта EN 45011, първоначално изискван от Регламент (ЕС) № 1151/2012 за селскостопанските продукти и храните¹ и от Регламент (ЕС) № 110/2008 за спиртните напитки², считано от 2012 г. Новият стандарт ISO/IEC 17065:2012 се изисква съгласно Регламент (ЕС) № 251/2014 за акредитирането на контролни органи във връзка с ароматизирани винени напитки³.

ОБЩА АДМИНИСТРАТИВНА УРЕДБА

Що се отнася до общата административна уредба, във всяка държава членка може да се посочи една централна администрация — обикновено на министерско ниво, — която отговаря за цялостната координация и надзор на контролната система. В някои държави членки различни администрации играят роля за всеки продуктов сектор. Пример за това е България, където политиките за качество са разпределени между Министерството на земеделието (храни и вина) и Министерството на икономиката (вина и спиртни напитки). В други държави членки различни

¹ Регламент (ЕС) № 1151/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 21 ноември 2012 г. относно схемите за качество на селскостопанските продукти и храни, ОВ L 343, 14.12.2012 г., стр. 1.

² Регламент (ЕО) № 110/2008 на Европейския парламент и на Съвета от 15 януари 2008 г. относно определението, описанието, представянето, етикетирането и защитата на географските указания на спиртните напитки и за отмяна на Регламент (ЕИО) № 1576/89 на Съвета, ОВ L 39, 13.2.2008 г., стр. 16.

³ Регламент (ЕС) № 251/2014 на Европейския парламент и на Съвета от 26 февруари 2014 г. за определяне, описание, представяне, етикетиране и правна защита на географските указания на ароматизирани лозаро-винарски продукти и за отмяна на Регламент (ЕИО) № 1601/91 на Съвета, ОВ L 84, 20.3.2014 г., стр. 14.

министерства отговарят за контрола съответно над производството и над пазарния надзор (два такива примера са Франция и Испания).

Националната административна структура има съществено отражение върху разпределението на компетентностите.

Що се отнася до федералните държави/държавите с регионално административно деление, ролите и отговорностите за политиките за качество и официалния контрол на ГУ са разнородно разпределени между централните и местните органи в Австрия, Германия, Белгия и Испания.

В Австрия централните органи отговарят за изготвянето на законодателството, установяващо отговорностите на компетентните органи, и за цялостното координиране на системата, а на регионално равнище министър-председателите на провинциите прилагат федералната политика в областта на храните, като следват разпорежданията на компетентните органи.

Системата в Германия също е силно децентрализирана, тъй като осъществяването на изисквания от законодателството на ЕС контрол е от компетентността на „лендерите“ (федералните провинции).

По подобен начин в Испания правомощията са прехвърлени на 17-те автономни области и двата автономни града Сеута и Мелиля, в резултат на което в страната има 20 „централни“ органа — по един за всяко от 19-те автономни правителства и един на национално равнище за „надавтономните“ ГУ, т.е. ГУ за територии, попадащи в повече от една автономна област/град.

Подобно е положението в Белгия, където контролът над производството е децентрализиран в трите „региона“, а държавата координира пазарния надзор чрез Министерството на икономиката.

МИТНИЦИ

Почти без изключение официалният контрол на ГУ е отговорност на компетентните публични органи, на които е възложен, и на контролните органи, на които е делегирана тази дейност. Що се отнася до ролята на митниците, следва да се отбележи, че освен в Италия, Обединеното кралство и Ирландия, на тях не е възложена конкретна отговорност освен компетентностите и задълженията им съгласно Регламент (ЕС) № 608/2013 относно защитата на правата върху интелектуалната собственост по границите⁴. В Обединеното кралство митниците са един от компетентните органи за спиртните напитки, вината и ароматизираните винени напитки, определени да отговарят за контрола както на производството, така и на пазара, а в Италия и Ирландия те са сред компетентните органи за контрола на ГУ за спиртните напитки. Специално внимание заслужава опитът на Италия, където митниците следят за спазването на данъчната уредба и правата върху интелектуалната собственост в сектора на спиртните напитки чрез уникален цикъл на проверка, състоящ се от оптимизирано ползване на лабораториите в страната, които са тясно специализирани в областта на алкохолните вещества.

РЕСУРСИ

В хода на изследването бяха срещнати трудности при търсенето на конкретна информация за действителните процедури на контрол, провеждани от компетентните органи и контролните органи в редица държави членки. Що се отнася до съвкупните данни относно процедурите на контрол по

⁴ Регламент (ЕС) № 608/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 12 юни 2013 г. относно защитата на правата върху интелектуалната собственост, осъществявана от митническите органи, и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1383/2003 на Съвета, ОВ L 181, 29.6.2013 г., стр. 15.

веригата за доставки на храни, за няколко държави членки не беше налична конкретна информация за лабораториите и ресурсите, участващи в контрола на обозначените с ГУ продукти.

В изследването ясно проличава, че за изпълнението на контролните си задължения по отношение на ГУ редица държави членки използват процедурите, ресурсите и инструментите, предвидени за осъществяването на официален контрол върху безопасността на храните и фуражитев Регламент (ЕО) № 882/2004⁵. Доколкото този организационен модел има успех в някои държави членки по отношение на използването на наличните ресурси, той може да се смята за приемлив. Както обаче беше посочено по-горе, този подход не позволява събиране на свързани с ГУ данни по някои от обхванатите в изследването въпроси, например заделените ресурси и обучението на персонала, както и прилаганите критерии за анализ на риска и прилаганата методика на планиране.

В допълнение, невинаги се спазва напълно задължението, предвидено от правната уредба на ЕС в областта на ГУ, за изрично уведомяване на Европейска комисия относно плановете за официален контрол на ГУ и свързаните с това резултати в отделни раздели от многогодишния национален план за контрол (МНПК) и съответните годишни доклади за безопасност на храните и фуражите съгласно Регламент (ЕО) № 882/2004.

ПРИНУДИТЕЛНИ МЕРКИ НА НАЦИОНАЛНО РАВНИЩЕ

Административни санкции

Що се отнася до принудителните мерки на национално равнище, следва да се отбележи, че държавите членки спазват общото задължение да разполагат със система от административни санкции за ползвателите на ГУ, които нарушават техническите спецификации на продуктите (включително предпазни мерки), под формата на глоби и забрани за продажба или преработка. Категоризацията и класификацията на административните глоби е различно представена в системите на отделните държави — от много подробни (Италия, Полша, местното законодателство в Испания и др.) до по-обща.

Служебна защита

Въпреки че не съответства на конкретно правно определение, понятието „служебна защита“ е свързано с общото задължение на държавите членки съгласно правната уредба на ЕС в областта на ГУ да предприемат подходящи административни и съдебни мерки за недопускане или преустановяване на неправомерното ползване на защитени наименования, под които на тяхна територия се произвеждат или предлагат продукти на пазара. Такива мерки имат за цел да гарантират по-добра защита на регистрираните наименования на територията на Европейския съюз (в допълнение към планирания официален контрол за наименованията, регистрирани от ползвателите от съответната държава) чрез предприемане на действия без предварително подаване на иск или молба, и по-специално да осигурят защита на пазара в определена държава членка за ползватели от друга държава членка.

⁵ Регламент (ЕО) № 882/2004 на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2004 г. относно официалния контрол, провеждан с цел осигуряване на проверка на съответствието със законодателството в областта на фуражите и храните и правилата за опазване здравето на животните и хуманното отношение към животните, ОВ L 165, 30.4.2004 г., стр. 1. Следва да се има предвид, че по време на изследването регламентът е заменен от Регламент (ЕС) 2017/625 на Европейския парламент и на Съвета от 15 март 2017 г. относно официалния контрол и другите официални дейности, извършвани с цел да се гарантира прилагането на законодателството в областта на храните и фуражите, правилата относно здравеопазването на животните и хуманното отношение към тях, здравето на растенията и продуктите за растителна защита, ОВ L 95, 7.4.2017 г., стр. 1.

Що се отнася до служебната защита на ГУ, значими данни бяха налични и предоставени само от няколко държави в Европейския съюз (а именно Италия, Франция, Германия, Испания, Латвия, Хърватия, Полша, Румъния и Унгария).

Държавите членки имат свободата да избират по какъв начин да изпълняват мерките за служебна защита. Липсата на конкретни мерки може обаче да възпрепятства ефективното прилагане на правата, свързани с ГУ.

Освен прилагането на системи от административни и наказателни санкции повечето държави членки очевидно не бяха склонни да предоставят подробности за допълнителни инициативи или разпоредби за изпълнение по отношение на ГУ. Въпреки това някои от страните с най-много ГУ представиха някои добри примери — например Италия, където законът е възложил служебната защита на специален орган и се прилагат постоянни успешни практики, като контрол на електронната търговия и специални споразумения за сътрудничество с големи доставчици на платформи за електронна търговия.

Наказателно право

Системата за защита чрез средствата на наказателното право също е фрагментирана, макар и в по-малка степен. Законодателството на повечето държави членки на ЕС предвижда специфични наказателни санкции за нарушения на ГУ, но в Белгия, Гърция, Унгария, Латвия, Литва и Нидерландия се прилагат общите наказателни разпоредби и санкции, предвидени за нарушенията на правата върху интелектуална собственост.

Гражданскоправна защита

В допълнение, що се отнася до прилагането на нормите на гражданското право, редица държави членки разполагат с няколко правни инструмента, например закони относно марките, нелоялната конкуренция и защитата на потребителите, които осигуряват на ползвателите и потребителите ефективни средства за правна защита.

СЪТРУДНИЧЕСТВО

В контекста на системите за правоприлагане беше поискана информация и относно мерките за сътрудничество сред държавите членки, гарантиращи ефективното проследяване на случаите на нарушения на равнище ЕС. Интересно е да се отбележи, че почти всички включени в анализа държави членки споменаха Мрежата за борба с измамите с храни на Европейска комисия и Системата за бързо предупреждение за храни и фуражи (RASFF) като платформи за обмен на информация и предупреждения относно случаи, засягащи ГУ. В този контекст Системата за административна помощ и сътрудничество (AAC) — ИТ инструмент за административна помощ — също се посочва като средство за сътрудничество във връзка със случаи, засягащи ГУ (Испания, Литва, Италия, Франция, Чешката република, България и Австрия).

Както вече беше споменато, към настоящия доклад относно националните системи е приложен „Указател на публичните органи и стопанските субекти“, съдържащ данни за контакт и практическа информация относно средствата за защита. Също така докладът ще бъде допълнен със сборник от установените в хода на изследването добри практики, който ще служи като допълнителен източник на информация и идеи за публичните органи и контролните институции в държавите членки, за да им помага да усъвършенстват съответните процедури и евентуално да подобрят своите резултати. Към момента на издаване на настоящия доклад това допълнение е в процес на разработване в сътрудничество с ГД „Земеделие и развитие на селските райони“ на Европейската комисия и

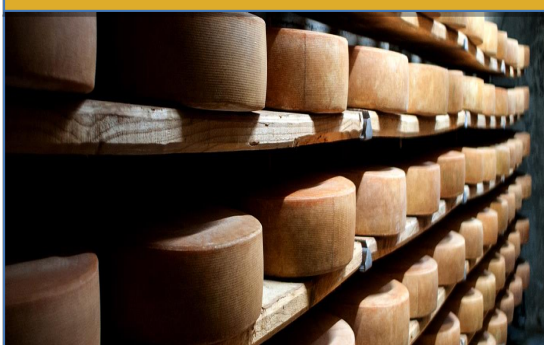
национални експерти от публичния и частния сектор. Очаква се да бъде публикувано до края на тази година.

СЪДЪРЖАНИЕ

I	СПИСЪК НА СЪКРАЩЕНИЯТА
II	КРАТКО ИЗЛОЖЕНИЕ
III	ОБЩ КОНТЕКСТ
IV	МЕТОДОЛОГИЯ
V	ОБЩ ПРЕГЛЕД
VI	НАЦИОНАЛНИТЕ СИСТЕМИ ЗА КОНТРОЛ НА ГЕОГРАФСКИТЕ УКАЗАНИЯ В ЕС
	БЕЛГИЯ
	БЪЛГАРИЯ
	ЧЕШКА РЕПУБЛИКА
	ДАНИЯ
	ГЕРМАНИЯ
	ИРЛАНДИЯ
	ГЪРЦИЯ
	ИСПАНИЯ
	ФРАНЦИЯ
	ХЪРВАТИЯ
	ИТАЛИЯ
	ЛАТВИЯ
	ЛИТВА
	ЛЮКСЕМБУРГ
	УНГАРИЯ
	НИДЕРЛАНДИЯ
	АВСТРИЯ
	ПОЛША
	ПОРТУГАЛИЯ
	РУМЪНИЯ
	СЛОВЕНИЯ
	СЛОВАКИЯ
	ОБЕДИНЕНО КРАЛСТВО
VII	БИБЛИОГРАФИЯ
ПРИЛОЖЕНИЕ	УКАЗАТЕЛ НА ПУБЛИЧНИТЕ ОРГАНИ И СТОПАНСКИТЕ СУБЕКТИ
ДОПЪЛНЕНИЕ	ДОБРИ ПРАКТИКИ В ЕС

Avenida de Europa 4
E-03008 Alicante
Spain

<https://euipo.europa.eu/ohimportal/bg>

ДЕКЕМВРИ 2017 г.

ЗАЩИТА И КОНТРОЛ НА
ГЕОГРАФСКИТЕ УКАЗАНИЯ ЗА
СЕЛСКОСТОПАНСКИ ПРОДУКТИ
В ДЪРЖАВИТЕ — ЧЛЕНКИ НА ЕС